

Ο ΔΑΙΜΩΝ.

Διήγημα ὑπὸ Ι. Ι. ΚΡΑΣΣΕΒΣΚΥ.

(συνέχεια.)

Ὁ Ἀδριανὸς δυσηρεστεῖτο ἐνίοτε ἐκ τῆς υπερβολικῆς μετριοφροσύνης καὶ ἐκ τοῦ περιορισμένου βίου τοῦ οἰκογενειακοῦ του φίλου — ἀλλ' ὅμως ἡγάπα αὐτόν, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἀγαπήσῃ τις τόσον εὐλικρινῆ καὶ ἐξαίρετον ἄνθρωπον. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὸν Ἀδριανὸν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐφαίνετο κοινός, καθημερινός, πεζός, ἀνίκανος νὰ μεταρσιωθῇ εἰς ὑψηλὰ καὶ αἰθερίους σφαίρας. Ὅσάνεις ὁ καπετὰν Βιλέτσκι ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ Ἀδριανὸς ἠναγκάζετο νὰ ἐγκαταλείπῃ τὰ οὐράνια ὕψη, νὰ κατέρχεται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ βαδίζῃ μετ' αὐτοῦ σιωπηλὸς ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ ἐδάφους· ἦτο παντελῶς ἀδύνατον νὰ ἀνυψώσῃ αὐτὸν μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ὑπεράνω τῶν νεφελῶν. Ἡ κυρία Κλάρα, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ ἐξωκειωμένη πρὸς τὰς ἰδέας καὶ τὰς τάσεις τοῦ Βιλέτσκι, ἐγνώριζεν αὐτὸν καλλίτερον, προσεπάθει ἐπανειλημμένως νὰ πείσῃ τὸν υἱόν, ὅτι ὁ Βιλέτσκι ἦτο ἄξιος περισσοτέρας ἐκτιμήσεως καὶ ἐπαινεστέρας κρίσεως, ἀλλ' ὁ Ἀδριανὸς ἐμειδία καὶ ἐπέμενε εἰς τὴν ἰδίαν του γνώμην.

Ὅτε λοιπὸν ὁ ἰατρὸς ἀπεφάνθη ὅτι εἶναι ἀνάγκη ταξειδίου εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἐσκέφθη ἀμέσως τὸν φίλον τῆς Βιλέτσκι ὡς τὸν μόνον ἄνθρωπον, ὅστις ἡδύνατο νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὴν τῶν φροντίδων καὶ τῆς ἀνησυχίας, νὰ ἀσφαλίσῃ αὐτὴν ἀπὸ ζημίας, καὶ νὰ παράσχῃ αὐτῇ τὴν ἀπαιτουμένην ἡσυχίαν διὰ τὸ ταξειδίον, εἰς τὸ ὅποιον περιδεῆς καὶ περίλυπος παρεσκευάζετο. Ἐπεμψε λοιπὸν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ καπετὰν Βιλέτσκι, ὅστις καὶ ἀφίκετο παρ' αὐτῇ ἄνευ ἀναβολῆς. Εἰς ὀλίγας λέξεις ἐξέβηκεν αὐτῷ μετὰ τρεμούσης φωνῆς τὴν δυσχερῆ θέσιν τῆς, προσατενίζουσα αὐτὸν μὲ ἱκετευτικὰ βλέμματα· καὶ σφίγγουσα τὴν δεξιάν του ἀνεφώνησε:

— Ἐπαναπαύομαι εἰς ὑμᾶς, φίλε μου! Δὲν θὰ μᾶς ἐγκαταλείψετε! Δὲν θὰ μοὶ ἀποποιηθῇτε:

Ὁ Βιλέτσκι ἐκλινε τὴν κεφαλὴν σιωπῶν.

— Σὰς παραδίδω τὰ πάντα, κάμετε μὲ τὸ κτῆμα, ὅ,τι ἀγαπᾶτε. Δὲν εἰμπορῶ ν' ἀφήσω τὸν Ἀδριανὸν ν' ἀναχωρήσῃ μόνος, πρέπει νὰ τὸν συνοδεύσω.

Δάκρυα ἀνέβλυσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς. Ὁ Βιλέτσκι ἴστατο ἀπορῶν καὶ τεθλιμμένος καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ δώσῃ ἀπάντησιν. Μετὰ τινα σκέψιν ἤρχισεν ἐπὶ τέλους μὲ ἀδύνατον φωνήν:

— „Θὰ ἦμην πολὺ εὐτυχὴς νὰ σὰς ὑπηρετήσω· γνωρίζετε βεβαίως, ὅτι δι' ἐμὲ δὲν ὑπάρχει μεγαλιτέρα εὐτυχία, παρὰ νὰ σὰς εἶμαι ὠφέλιμος· ἀλλὰ θὰ δυνηθῶ ἄρα γε νὰ ὑπερνηκίσω πᾶν κώλυμα; θὰ δυνηθῶ νὰ τὸ κατορθώσω;“

— „Ἀχ! εἴθε προσεκτικὸς καὶ περισκευημένος, ἔχετε χρυσὴν καρδίαν, πολλὴν πείραν καὶ πρὸς τούτοις ἀρκετὴν ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς“ προσέβηκεν ἡ χήρα — „τί χρειάζεται περισσότερον;“

Ἡ εὐάρεστος ὅμως αὕτη κολακεία δὲν ἐπείθεν εἰσέτι τὸν καπετὰν Βιλέτσκι, ὅστις ἠσπάσθη τὴν χεῖρά τῆς, ἀνεστέναξε βαθύως καὶ καθίσας πλησίον τῆς παρὰ τὸ ἀνάκλιτρον ἤρχισε μὲ ἀσθενῆ φωνήν:

— „Εὐγενὴς μου προστάτις . . . ἀπὸ πολλοῦ ἤδη βαρύνει τὴν καρδίαν μου . . . ἐπεθύμουν πάντοτε, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ σὰς ὁμιλήσω περὶ τῆς λεπτῆς ταύτης ὑποθέ-

σεως. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀγαπητοῦ μας Ἀδριανοῦ. Παρατηρῶ αὐτὸν ἀπὸ μακρὰν, καὶ ἴσως δὲν βλέπω καλῶς, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται — σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσετε, μοὶ φαίνεται — ὅτι εἰς τὸν Ἀδριανὸν ἡδύνατο νὰ βλάψῃ τὸ ταξειδίον. Ἐκ τῆς ποιήσεως μόνης δὲν δύναται τις νὰ ζήσῃ.“

Ἀλλ' αἰφνης διεκόπη· ἡ κυρία Κλάρα ἔρριπεν ἐπ' αὐτοῦ σοβαρὸν βλέμμα, ὅπερ τὸν ἐνέβαλεν εἰς σύγχυσιν· ἀπέμαξε τὸν ἰδρώτα ἀπὸ τοῦ προσώπου του καὶ ὑπερνηκῶν τὴν ταραχὴν του προσέβηκεν:

„Ἐπειδὴ ἄπαξ ἤρχισα, πρέπει νὰ τελειώσω, καὶ νὰ ἐκφρασθῶ σαφῶς. Ἐχω τὴν ἀκλόνητον πεποίθησιν, ὅτι ὁ Ἀδριανὸς εἶνε ἐκτακτὸν πνεῦμα.

— „Μεγαλοφυΐα! μεγαλοφυΐα!“ εἶπεν ἡ μήτηρ διορθοῦσα αὐτὸν μὲ ὕφος πλήρες μομφῆς.

— „Ἐστω μεγαλοφυΐα“, εἶπεν ὁ καπετὰν Βιλέτσκι εὐπειθῶς — „ἀρκεῖ, ἔχει εὐφυΐαν, ἐπιστημονικὰς γνώσεις καὶ θὰ γείνη, ἂν θέλῃ, μέγας ποιητής· ἐν τούτοις ὅμως καὶ ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ ζήσῃ! Ἡ μεγαλοφυΐα αὕτη φονεύει καὶ αὐτὸν καὶ σὰς, πρὶν ἢ εἰσαγάγῃ ἡμᾶς εἰς νέαν ζωὴν.

— „Α, φίλε μου!“ διέκοψεν αὐτὸν ἡ Κλάρα μετὰ ζωηρότητος — „ἀρμόζει, νὰ θέσω τὴν μικράν, τὴν μηδαμινὴν μου θυσίαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλάστιγγος μὲ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ πνεύματος, τῆς μεγαλοφυΐας; Ὁ Ἀδριανὸς εἶνε ἀκαμπτos, δὲν φεῖδεται οὐδὲ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐργάζεται, ἀγωνίζεται, καταστρέφει τὴν υἰεῖαν του, τὴν ζωὴν του, καὶ ἐγώ, ἡ μήτηρ, νὰ μὴ θυσιάσω τίποτε; — ἄχ, εἶμαι ἐτοίμη δι' αὐτὸν νὰ θυσιάσω καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν μου . . . . Εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ τις, αἰσθάνεται ἑαυτὸν προωρισμένον ἄνωθεν . . . οὐδὲν μέσον δύναται νὰ τὸν ἀποστρέψῃ ἐκ τοῦ δρόμου, εἰς τὸν ὅποιον εἰσῆλθεν . . . Εἶθε νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ἐπιβεβλημένη αὐτῷ ἀποστολή! . . . Ἐν μόνον μέσον ὑπάρχει, νὰ τὸν προφυλάξωμεν: νὰ τὸν βοηθώμεν, ὅπως φθάσῃ ταχύτερον εἰς τὸν σκοπὸν του . . .“

Συνέστρεψε τὰς χεῖρας καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐπληρώθησαν δακρύων. Ὁ Βιλέτσκι παρητήρει αὐτὴν σιωπῶν . . .

— „Δὲν τὸν γνωρίζεις ὅπως ἐγώ, ἀγαπητέ μοι φίλε“ προσέβηκεν ἡ χήρα, „καὶ δὲν πιστεύεις εἰς αὐτόν!“

— „Πῶς; ἀπεναντίας, πιστεύω! πιστεύω!“ ἀπήντησεν ὁ Βιλέτσκι — „λυποῦμαι μόνον δι' αὐτὸν καὶ διὰ σὰς.“

— „Ὅχι, ὄχι“ εἶπεν ἡ Κλάρα, ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυα, „δὲν τὸν γνωρίζετε, δὲν εἰξεύρετε, τί λαμπρὸν μέλλον τὸν περιμένει. Ἄν διὰ παιδικῆς φιλαυτίας, δι' ἀπιστίας, διὰ τῶν δισταγμῶν μου τῷ ἡμῖν ἐμπόδιον, θὰ τὸ ἐθεώρουν ὡς κακούργημα. Εἶνε κακούργημα νὰ φονεύσῃ τις ἄνθρωπον, πόσῳ μᾶλλον τὸ πνεῦμα, τὴν μεγαλοφυΐαν ἥτις φωτίζει τὴν ἀνθρωπότητα!“

Ὁ καπετὰν Βιλέτσκι εἶδεν, ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μεταπίσῃ τὴν χήραν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπέμεινε περισσότερον, ἀλλ' ἤρχισε νὰ πληροφορῇται περὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὑπηρεσίας, ἣν ἐκεῖνη ἐζήτηι παρ' αὐτοῦ. Ἡ μήτηρ, ἥτις ἦτο ὅλως ἀφωσιωμένη εἰς τὸν υἱόν, ἀπήτησεν ἀπροκαλύπτως παρὰ τοῦ φίλου τὴν θυσίαν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ κόπου του. Ἐξέφρασε δὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μετὰ παιδικῆς ἀφελείας, ὡς ἂν εἶχε δικαίωμα πρὸς τοῦτο. Ὁ Βιλέτσκι ἐθεώρησε τὸ πρᾶγμα ὡς φυσικὴν ἀπαίτησιν τῆς φιλίας. Ὁφείλειεν ἀμέσως

τὴν ἐπομένην ἡμέραν νὰ βυθισθῇ εἰς τοὺς λογαριασμούς, νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν καὶ διαχειρίσιν συμφώνως πρὸς τὸ καταστατικόν, νὰ ἐξετάσῃ, νὰ σημειώσῃ καὶ νὰ κάμῃ ὅλας τὰς ἀναγκαίας προπαρασκευάς, ὅπως ἀναδεχθῇ τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ βάρος ἐπὶ τῶν ὤμων του . . . Δὲν ἀντέστη πλέον καὶ ἐθεώρησεν ὡς ἀγενὲς νὰ λάβῃ ὕψος σπουδαῖον.

Ὁ Ἀδριανὸς, ὅστις τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας διήρχετο μεταξὺ τῶν βιβλίων του, κεκυφὼς παρὰ τῇ τραπέζῃ καὶ ἀναγινώσκων, ἢ περιπλανώμενος ἐν τοῖς περιχώροις, ἢ ἡσυχάζων ἐπὶ τοῦ ἀνακλιντρου ἐν τῷ δωματίῳ του — εἰς τὸ ὅποιον οὐδὲν ἐπετρέπετο ἀνεῦ τῆς ἀδείας του νὰ εἰσέλθῃ — ὁ Ἀδριανὸς ἐχαίρει τὸν Βιλέτσκι ψυχρῶς, ἐφιθύριζεν εἰδὸς τι εὐχαριστίας καί, ἀφηρημένος ὡς πάντοτε, οὐδεμίαν πλέον προσοχὴν ἐδίδεν εἰς τὸν ξένον. Τὸ δαιμόνιον πνεῦμα καθίστα αὐτὸν πράγματι τύραννον, ἐνίοτε μὲν καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, πάντοτε ὅμως διὰ τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτόν, ἀκόμη δὲ καὶ διὰ τὴν μητέρα του. Ἐλεγε καθ' ἑαυτὸν μετὰ τοῦ Ἑμερσον ὅτι, ὅστις αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ ἰσχυρὸν πνεῦμα καὶ ἔχει μέγαν προορισμὸν τοῦ βίου, κτᾶται τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποθεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνευ σεβασμοῦ καὶ διακρίσεως πάντα ἄνθρωπον ἢ πρᾶγμα, ἐμποδίζον καὶ παρενοχλοῦν αὐτὸν ἐν τῇ προόδῳ καὶ ἀναπτύξει του. Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἕκαστος ὤφειλε νὰ συμμορφώνηται πρὸς τὴν θέλησίν του· αὐτὸς διέτασσε σιωπὴν, ὥριζε τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ· οἱ ἄλλοι ὤφειλον νὰ φροντίζωσι δι' αὐτὸν καὶ νὰ περιπατῶσιν ἀκροποδητεῖ. Πάντα ταῦτα ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν φυσικά, διότι ἐγίνοντο διὰ τὴν μεγαλοφυΐαν, οὐχὶ δι' αὐτόν.

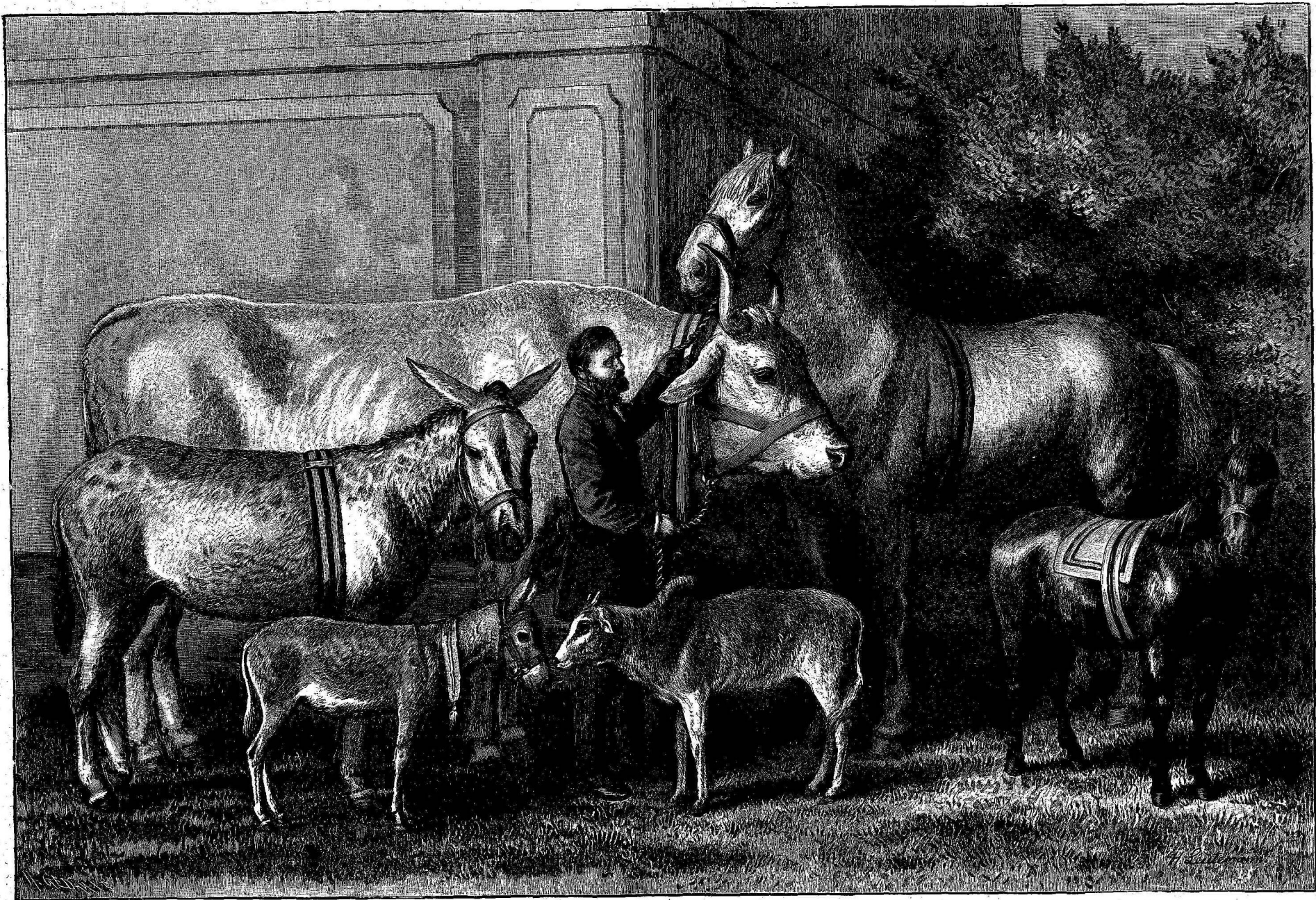
Ἡ μήτηρ ἔτρεμεν ἀναλογιζομένη ὅτι, ὅσα ἐν τῇ ἐξοχῇ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκογενεῇ ἦσαν εὐκολα, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ θὰ ἀπέβαινον ὄχι μόνον δύσκολα ἀλλὰ καὶ ἀκατόρθωτα. Ἡ ἰδέα μόνῃ ἐνέβαλλεν αὐτὴν εἰς φοβερὰν ταραχὴν. Προέβλεπεν ὅτι, τὸ ταξιδεῖον κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ ἀνάγκας τοῦ Ἀδριανοῦ θὰ ἦτο κατὰ πολὺ δαπανηρότερον καὶ ἀπείρως κοπιωδέστερον. Ἀλλὰ εἰς τί αἱ μητέρες καὶ αἱ μητρικαὶ καρδίαι δὲν εἶναι ἱκαναί; Ὁ ποιητής, ὅστις κατ' ἀρχὰς συνεπείᾳ ἰσως στιγμιαίας ἀπαθείας δὲν ἐδείκνυε μεγάλην ἐπιθυμίαν διὰ τὸ ταξιδεῖον, ἀνεφλέχθη μετὰ τινὰς ἡμέρας ὑπὸ τοῦ διακαοῦς πόθου νὰ ἴδῃ καὶ γνωρίσῃ τὸν κόσμον. Ἦλπιζε νὰ λάβῃ νέας ἐντυπώσεις, νέας ἐμπνεύσεις· ἤθελε νὰ ἀναζήσῃ, νὰ ἀναεασθῇ, καὶ ἀπένεμε μαντικὴν δύναμιν εἰς τὴν μητέρα, διότι αὕτη ἐμάντευσε, τί ἦτο ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον διὰ τὸ πνεῦμά του, διότι περὶ τοῦ σώματός του οὐδέποτε εἶχε τὴν ἐλαχίστην φροντίδα. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι μεταξὺ τῶν θυμάτων ἅτινα προσήγοντο εἰς τὸν βωμὸν τῆς μεγαλοφυΐας, ὑπῆρχε καὶ ἐν, τὸ ὅποιον ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εἶχεν ἀφοσιωθῇ εἰς τὸν δαίμονα μετὰ ψυχρᾶς σκληρότητος.

Μία ἐξαδέλφη τῆς κυρίας Κλάρας, ἡ σύντροφος τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἡ ἀρίστη φίλη της, ἡ κυρία Δρεβέτσκα, ἣτις κατῴκει ἐν τῇ γειτονίᾳ εἶχε μίαν θυγατέρα, ἣτις ἦτο κατὰ τινα ἔτη νεωτέρα τοῦ Ἀδριανοῦ. Ἡ Ἑλένη ἦτο ὡραῖοτατον καὶ χαριέστατον κοράσιον. Ἐπαίζον καὶ ἠυξήθησαν μαζῇ. Ὁ Ἀδριανὸς, πρὶν ἢ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς ποιήσεως, συνέλαβεν ἔρωτα πρὸς τὴν Ἑλένην· ἡ κόρη τὸν ἠγάπα κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς ἀδελφόν, εἰτα δὲ ὡς τὸ ἰδανικὸν τῶν παρθενικῶν ἐνείρων της. Οἱ πρῶτοι στίχοι, ἡ πρώτη ἐξέγερσις τοῦ δαίμονος, εἶχον ἐμπνευσθῇ ἐκ τῶν γαλανῶν ὀφθαλμῶν τῆς Ἑλένης. Ὁ διακαὴς ἔρωσ διέτέλεσεν αὐξανόμενος μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ Ἀδριανὸς ἠσθάνθη ἐν ἑαυτῷ τὴν ποιητικὴν μεγαλοφυΐαν καὶ συνέλαβε

τὴν ἀπόφασιν νὰ γείνῃ μέγας ποιητής. Ἡ μονομανία αὕτη ἀπέσπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὡραίας Ἑλένης. Ἐλεγε καθ' ἑαυτόν, ὅτι ἐν τῇ εὐτυχίᾳ του θὰ ἦτο εἰς ἐκ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἡ εὐτυχία θὰ τὸν ἐξήντλει, ἐνῶ τὸ δαιμόνιον πνεῦμα, ὅπως ἀποκαλυφθῇ, ἔχει ἀνάγκην πασῶν τῶν δυνάμεών του, αὐτὸς δὲ οὐδὲν δικαίωμα εἶχε νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ οἷανδήποτε ἐκ τῶν δυνάμεων τούτων. . . Καὶ δὲν ἐξεφράζετο μὲν περὶ τούτου ἐνώπιον τῆς Ἑλένης, ἀλλ' ὅμως καθίστατο ὁσημέραι ψυχρότερος καὶ ἤρχισε νὰ τὴν ἀποφεύγῃ. Ἐπειδὴ ἐπέισθη ὅτι, ὁσάκις ἐπλησίαζε πρὸς αὐτήν, καθίστατο μαλακώτερος καὶ ἀσθενέστερος — ἤρχισε μετὰ προσοχῆς νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν μετ' αὐτῆς συνάντησιν. Ἡ μήτηρ τοῦ Ἀδριανοῦ, ἣτις ἐπεθύμει μὲν τὸ συνοικέσιον τοῦτο ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα οὔτε νὰ προτρέψῃ τὸν υἱὸν της οὔτε ἐν γένει νὰ ὁμιλήσῃ ἐλευθέρως μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, παρετῆρει τὰ διατρέχοντα πόρρωθεν μετὰ συγκινήσεως.

Ἡ Ἑλένη, ἣτις ἐβλεπεν ἑαυτὴν παραμελουμένην, ὑπέμενε μετὰ σιωπηλῆς ὑπέρηφανείας, χωρὶς νὰ δεικνύῃ εἰς οὐδένα, ὅτι ὑποφέρει. Ὁ ἔρωσ αὐτῆς ἦτο τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε ἐνέπνεεν εἰς αὐτὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν. Ἐλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡσύχως: „ἡ αὐτὸς ἢ οὐδεὶς ἄλλος!“ Θλίψις καὶ σοβαρότης ἐφαίνοντο ἐπὶ τοῦ προσώπου της. Ἐξωγραφημένα οὔτε ἐπεβάλλετο ὀχληρῶς τῷ Ἀδριανῷ, οὔτε ἀπέφευγεν αὐτόν. Ἐβλεπον ἀλλήλους σπανίως καὶ ὁσάκις συνηντῶντο, ὁ ποιητής ἐφαίνετο αἰσθανόμενος ὥσει τύψεις τῆς συνειδήσεως, ἦτο αἰσθηματικὸς, ἐβυθίζετο εἰς τὸ τραγικὸν ἄλγος τοῦ προορισμοῦ του, ὠμίλει μετ' αὐτῆς περὶ ἀδιαφόρων πραγμάτων, ἐνίοτε περὶ ποιήσεως, ἀλλ' οὐδέποτε περὶ ἔρωτος. Αἱ μητέρες παρετῆρουν αὐτοὺς μακρόθεν καὶ ἐστέναζον. Ἀφοῦ ὠρίσθησαν ἤδη καὶ ἀπεφασίσθησαν τὰ περὶ τοῦ ταξιδείου, ἡ κυρία Κλάρρα ἔγραψε περὶ τούτου πρὸς τὴν φίλην της Μετὰ δύο ἡμέρας ἦλθεν ἡ Κυρία Δρεβέτσκα πρὸς ἐπίσκεψιν. Ὁ Ἀδριανὸς, ὅστις εἶχε τὴν προαίσθησιν, ὅτι ἡ Ἑλένη θὰ ἤρχετο μετὰ τῆς μητρός, ἔδραμε πρὸς τὴν κλίμακα καὶ ἐβεβαιώθη, ὅτι ἡ θεία ἤρχετο μόνῃ. Ἡ Ἑλένη εἶχε μείνῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ προφασίζομένη ἀδιαθεσίαν. Ἡ ἀπουσία αὐτῆς προῤῥήνησεν εἰς τὸν Ἀδριανὸν περισσοτέραν λύπην ἢ ὅσην αὐτὸς ὁ ἴδιος προσεδόκα. Κατηφὴς καὶ συνωφρυνόμενος, μόλις ὀλίγας λέξεις ψιθυρίσας μετέβη εἰς τὸ δωματίον του, ὅπου ἐνεκλείσθη καὶ δὲν ἐφάνη πλέον.

Αἱ δύο φίλαι συνδιελέχθησαν ψιθυρίζουσαι ἐπὶ τινὰς ὥρας, ἔκλαυσαν μαζῇ καὶ μόλις τὸ ἐσπέρας ἀνεχώρησεν ἡ κυρία Δρεβέτσκα. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς ἐξηλθεν ὁ Ἀδριανὸς ἐκ τῆς κρύπτῃς του, σκυθρωπός, σιωπηλὸς καὶ πάσχων ἐκ κεφαλαλγίας. Μὲ ὀλίγας διακεκομμένας λέξεις ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἦτο καλὸν καὶ ἀρμόζον, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των νὰ μεταβῶσι πρὸς ἐπίσκεψιν παρὰ τῇ θεῇ. Ὅπως πάντοτε, οὕτω καὶ τῶρα ἡ θέλησις τοῦ υἱοῦ ἦτο διὰ τὴν μητέρα νόμος ἱερὸς καὶ ἀπαραβίαστος. Τὸ ὄνομα τῆς Ἑλένης οὐδόλως ἀνέφερεν ὁ ποιητής· ἡ δύνατό τις ὅμως διακαίως νὰ συλλάβῃ περὶ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν, ὅτι, ἂν καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ἤθελε νὰ ἀγαπᾷ, ἐν τούτοις ὅμως δὲν θὰ ἠνείχετο ποτέ, νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶσιν ἄλλοι. Τὴν τρίτην ἡμέραν ὑπέμνησε καὶ πάλιν τὴν σκοπούμενην ἐπίσκεψιν· ἡ μήτηρ ἦτο πάντοτε ἐτοιμὴ καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐξεκίνησαν ἀμέσως, ἂν καὶ ὁ καιρὸς ἦτο ὑγρότατος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαβάσεως ἐκάθητο ὁ Ἀδριανὸς ἐν τῇ ἀμάξῃ βεβυθισμένος εἰς σκέψεις· δις ἢ τρίς ἐξήγαγε ταραχῶδως ἐκ τοῦ θυλακίου τὸ μολυβδοκόνδυλον, ἕπερ πάντοτε ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο νὰ γράφῃ. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐδημιούργει πάν-

ΓΙΓΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΝΑΝΝΟΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.

Εἰκὼν μετὰ σχετικῶς ἀρθροῦ ὑπὸ H. Leutemann.

τοτε, πολλάκις δὲ μάλιστα, ὑπὸ περιστάσεις ὅλως διόλου πεζάς, εἶχε στιγμὰς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ, αἵτινες ἤρχοντο καὶ ἠφανίζοντο ἀμέσως ὡς ἀστραπαί. Ὅτε ἀφίκοντο εἰς Ζαλέσι παρὰ τῇ θείᾳ, ἡ Ἑλένη δὲν ἦτο παροῦσα ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς, μάλιστα δὲ ἐβράδυνε πολὺ νὰ παρουσιασθῇ, καὶ ἡ βραδύτης αὕτη ἐλύπησε καιρίως τὸν Ἀδριανόν. Ἡ θεία ἐρωτηθεῖσα περὶ τῆς θυγατρὸς ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ Ἑλένη ἐμελλε νὰ ἐμφανισθῇ ἐντὸς ὀλίγου. Τὸ δυστυχὲς κοράσιον προσεπάθει νὰ ἀνακτήσῃ τὰς ἐκλιπούσας δυνάμεις, νὰ ἀναλάβῃ θάρρος, καὶ νὰ καταπραΰνῃ τὴν ἐνδομυχὸν αὐτῆς ταραχὴν. — Ἐπὶ τέλους εἰσῆλθε μετὰ τινα ὦραν ἔχουσα ἥρεμον καὶ σχεδὸν φαιδρὸν τὸ περικαλλὲς πρόσωπον, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ταραχῆς ἢ συγχύσεως, καὶ ἐχαιρέτισε τὸν Ἀδριανὸν μετὰ τῆς προτέρας οἰκειότητος, ὡς ἂν εἰ οὐδὲν εἶχε νὰ τῷ μεμφθῇ. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ Ἑλένη οὐσα κυρία ἑαυτῆς ἦτο ἀνωτέρα τοῦ ποιητοῦ, ὅστις προεδίδεν οὐ σμικρὰν ταραχὴν, ἣν ὅμως μετ' οὐ πολὺ κατώρθωσε νὰ καταπνίξῃ, αἰσχυνθεὶς ἐπὶ τῇ ἀδυναμίᾳ του.

Ἡ ἐσπέρα μετὰ τὴν βροχερὰν ἡμέραν ἦτο ὠραιότατη. Αἱ ἀπειράριθμοι σταγόνες ἐπὶ τῶν φύλλων τῶν δένδρων, ἐπὶ τῶν βοτανῶν καὶ τῶν ἀνθέων, φωτιζόμεναι ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἔλαμπον ὡς ἀδάμαντες. Ὑπῆρχε τι τὸ νεανικὸν καὶ τὸ εὐθυμον ἐν τῇ ὑπὸ τῆς οὐρανίας δρόσου ἀναζωογονηθεῖσι φύσει. Ἐξῆλθον εἰς τὸν ἀνοιχτὸν ἐξώστην ὅπως ἀναπνεύσωσι δροσερὸν ἀέρα. Ἡ Ἑλένη ἐμειδία καὶ προσεπάθει νὰ φαίνεται ἀδιάφορος.

„Εἶνε λοιπὸν ἀποφασισμένον“ εἶπε πρὸς τὸν Ἀδριανόν, „μᾶς φεύγετε καὶ μᾶς ἀφίνετε μόνους; Διὰ πόσον καιρὸν;“

„Τίς οἶδε;“ ἀπήντησεν ὁ Ἀδριανὸς μελαγχολικῶς, ὡς νὰ ὑπετάσσετο εἰς ἀναποδραστὸν ἀνάγκην. „Τὸ ταξιδεῖον ἀπεφασίσθη αἰφνιδίως· κατ' ἀρχὰς δὲν ἠσθανόμην οὐδεμίαν ὀρεξίν πρὸς τοῦτο. Τώρα ὅμως ἀφῆκα ἀχαλίνωτον τὴν φαντασίαν μου καὶ δὲν εἰζεύρω πλέον ποῦ νὰ σταματήσω . . . εἰς Ἰταλίαν! Ἀλλ' ὅμως τοῦτο δὲν ἀρκεῖ· διψῶ νὰ ἴδω τὴν Ἀνατολὴν — τὴν κοιτίδα· ἡ Ἀνατολή εἶνε ἀπέραντος, ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν κατηρειπωμένος καὶ κατεχωσμένος κόσμος. Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ μήτηρ μου εἶνε ἄγγελος· ἡ καρδιά της προαισθάνεται πάντοτε καὶ προμαντεύει τίνος ἔχω ἀνάγκην. Αὕτη πρώτη κατενόησεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μένω κεκλεισμένος, νὰ ἀμβλύνωμαι καὶ νὰ καταναλίσκωμαι μὲ τὰς ἰδίας σκέψεις . . . Ἀναχωροῦμεν λοιπὸν.“ Ἡ Ἑλένη ἠκροῶτο μετὰ φαινομενικῆς ἀδιαφορίας.

— „Αὐτὸ δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ ἔτη;“ προσέθηκε ψυχρῶς.

„Ἐπὶ ἔτη; Δὲν ἠξέυρω!“ ἀπεκρίθη ὁ ποιητής, ἔχων ὑπ' ὄψιν μόνον τὸν ἑαυτὸν του. — „Πιθανόν! κατ' ἀρχὰς εἰς Ἑλβετίαν! Ἐν Ἑλβετίᾳ τὰ ὄρη καὶ αἱ λίμναι ἀποπνέουσι ποίησιν, ὁ ἀῆρ εἶνε κεκορεσμένος ποιήσεως, οἱ λειμῶνες εὐωδιάζουσιν ἐξ αὐτῆς. Ἐπειτα ἡ Ἰταλία! αἰῶνες ἀναμνήσεων, ἐρειπίων, ὁστέων τῶν νεκρῶν ἐκείνων, οἵτινες εἶναι ζωντανότεροι τῶν πατούντων ἐπὶ τῆς κόνεώς των. Ἐπὶ τέλους δὲ ἡ Ἀνατολή, ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ Νινεβή, ἡ Βαβυλὼν, ἡ Παλμύρα . . . δὲν τὰς ἀριθμῶ!“

Ἐσφόγγισε τὸ ὕγρὸν μέτωπόν του καὶ προσήλωσε τὸ βλέμμα εἰς τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἑλένης. Ἡ νεᾶνις ἔμενε σιωπηλὴ — ὁ δὲ ποιητής ἐξηκολούθησεν:

„Τὸ ταξιδεῖον τοῦτο ἦτο κρυφία καὶ ὑπολανθάνουσα τῆς ψυχῆς μου ἀνάγκη. Οὐδέποτε ὠμίλησα περὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης, ἂν καὶ ἐνόσουν ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' οὐδεμίαν εἶχον σαφῇ συνειδησιν τοῦ καταβιβρώσκοντός με πόθου.

„Τίς οἶδε!“ παρετήρησεν ἡ Ἑλένη „ἴσως ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Παλμύρας ἐγείρεται πάλιν ἐν τῇ καρδίᾳ σας ὁ πόθος πρὸς τὸ μεμονωμένον καὶ ἡσυχὸν χωρίον μας!“

Ὁ Ἀδριανὸς παρετήρει μακρὰν σκυθρωπὸς καὶ σύννους.

„Αἱ! καὶ αὐτὸ εἶνε δυνατόν“, ἀπήντησε μὲ σιγαλὴν φωνήν. „Ὁ πόθος εἶνε ἀνιάτος νόσος τῆς ἀνθρωπότητος, ἣτις τείνει πάντοτε πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἴμως πάντοτε ἔχει τί τὸ ἀνέφικτον πρὸ αὐτῆς. ἡ ἡσυχία — εἶνε ὁ θάνατος.“

„Ἐξ αὐτοῦ ἠδυνάτό τις νὰ συμπεράνῃ“, — ἐφιδύρισεν ἡ Ἑλένη, „ὅτι καὶ ἡ εὐτυχία — εἶνε ὁ θάνατος!“

Ἀμφότεροι ἐσιώπων. Ἡ Ἑλένη ἴστατο ἀκριβῶς ἀπέναντι ἐνὸς δοχείου μυρσίνης, ἔδρεφεν ἀσυνειδήτως τὰ στρυφνα τῆς φύλλα καὶ ἤρχισε νὰ τὰ κόπτῃ μὲ τοὺς χιονολεύκους ὀδόντας της.

„Ναί!“ προσέθηκεν ὁ Ἀδριανὸς σκεπτικὸς, „βεβαίως θὰ ποθῇσω τὴν πατρίδα μου ἂν τὴν ἐγκαταλίπω, ἀλλ' ἀφοῦ πρότερον κορεσθῶ καὶ ὑπερκορεσθῶ τῆς μεγαλοπρεποῦς θεᾶς τοῦ ὠκεανοῦ, τῶν ὀρέων, τῶν βαράθρων, τῶν ἐρήμων, τὰ ὁποῖα ποθεῖ διακαῶς ἡ ψυχὴ μου . . . Γνωρίζω πάντα ταῦτα ἐκ διηγήσεων, εἶδον αὐτὰ διὰ τοῦ πνευματικοῦ ὀφθαλμοῦ μου, μοὶ εἶναι γνωστὰ ἐξ εἰκόνων, περιγραφῶν — διὰ τῆς θεωρίας τοῦ πνεύματος· ὁποῖα ἡδονή, ὁποῖα εὐφροσύνη, τὰς φανταστικὰς ταύτας εἰκόνας νὰ συγκρίνῃ τις μετὰ τῆς πραγματικότητος, τὴν δύναμιν τῆς φαντασίας ν' ἀντιπαραβάλλῃ πρὸς τὴν παντοδυναμίαν τῆς φύσεως! . . .“

Ἡ Ἑλένη ἠκροῶτο μετὰ προσοχῆς· αἱ χεῖρες αὐτῆς ἔτρεμον ἐλαφρῶς, ἐνῶ τὸ πρόσωπόν της ἐφαίνετο μειδιῶν.

— „Δὲν μὲ ζηλεύετε διὰ τὸ ταξιδεῖν τοῦτο;“ ἠρώτησεν ὁ Ἀδριανός.

„Ἐγώ; ὦ, ὄχι!“ ἀπεκρίθη καταβιβάζουσα τὸ βλέμμα. „Αἱ ἀνάγκαι καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἀνθρώπων εἶναι διάφορα. Οἱ ἀετοὶ ἱπτανται ὑψηλά, οἱ στρουθοὶ φωλεύουσιν ὑπὸ τὴν στέγην. Αἰσθάνομαι ἑμαυτὴν ὡς στρουθὸν καὶ — μένω εὐχαριστημένη ὑπὸ τὴν ἀχυρίνην σκέπην μου.“

Ὁ Ἀδριανὸς ἔρριψεν ἐπ' αὐτῆς βλέμμα συμπονητικόν.

„Ἄλλως τε“ προσέθηκεν ἡ Ἑλένη μετὰ σπουδῆς „μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ δ' ἀξιοθῶμεν νὰ ἴδωμεν τὴν ἐπ' ἀνοδὸν σας — ἐλπίζω δὰ ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ ἐπιστρέψετε; — Ὡ τότε δὰ, εἶμαι βεβαία, ὅτι θὰ μοὶ περιγράψετε ὅσα εἶδετε τοσοῦτον ζωηρῶς, ὥστε θὰ κατορθώσω νὰ τὰ φαντασθῶ μετὰ τῆς αὐτῆς ζωηρότητος ὡς νὰ ἦμην ἐκεῖ παρούσα.“

Ὁ Ἀδριανὸς ἐκολλακεύθη ἴσως ἐκ τῶν λόγων τούτων τῆς Ἑλένης καὶ τὸ βλέμμα του ἠμαυρώθη.

„Ἐν τούτοις“ ἀνεφώνησε συγκεκινημένος, „μὲ ὅλην μου τὴν ὀρεξίν διὰ τὸ ταξιδεῖν, δὲν ἠλπίζα ποτὲ ὅτι ὁ ἀποχωρισμὸς ἀπὸ τῆς μεμονωμένης γωνίας, ἐν ᾗ ζῶμεν, θὰ μοὶ προὔξεναι τοσαύτην λύπην.“

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἑλένης ἤστραψαν.

— „Ἀληθῶς;“ ἠρώτησε μετὰ ζωηρότητος. „Μόλις εἶνε πιστευτόν. — Διότι, ἐξάδελφε, εἴτε ἐδῶ εἴθε εἴτε ἄλλαχοῦ, ζητε πάντοτε τὸσον μεμονωμένον καὶ ἀπησχολημένον μὲ τὰς ἰδίας σκέψεις, ὥστε ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, ὁ ὁποῖος σὰς περιστοιχίζει, ἐξ ἅπαντος θὰ σὰς εἶναι σχεδὸν ἀδιάφορος.“

„Οὐδαμῶς;“ ἀπήντησεν ὁ ποιητής, ὡσαύτως ζωηρὸς γινόμενος, „Ἵπάρχουσι δυστυχεῖς χαρακτῆρες, φύσεις, κράσεις (ὀνομάσατέ τους ὅπως θέλετε, ὁ ἐδικός μου εἶνε τοιοῦτος) — οἵτινες, παρὰ τὴν θέλησίν των, εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς ἀνωτέραν τινὰ ἐν αὐτοῖς ἐγκεκλεισμένην δύναμιν. Τί ὠφελεῖται ὁ ἀλυσίδετος αἰχμάλωτος μὲ τὸ νὰ σείῃ ματαίως τὰς ἀλύσεις του; Ἐγὼ εἶμαι τοιοῦτος αἰχμάλωτος.“

Ἐπὶ ἤλθε μικρὰ παῦσις. Ἡ Ἑλένη ἐφαίνετο βεβυθισμένη εἰς σκέψεις, εἶτα ὑπέλαβεν:

„Υπάρχουσι χρυσαῖ ἀλύσεις, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ λυθῶσιν, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ σιδηραῖ, τὰς ὁποίας ἡ ἰσχυρὰ θέλησις δύναιτο νὰ θραύσῃ.“

Ὁ Ἀδριανὸς ἐβλεπεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὸν κῆπον. Εἰς μάτην ἡ Ἑλένη περιέμενε παρ' αὐτοῦ ἀπάντησιν· ἐπὶ τέλους ἔδωκεν εἰς τὴν συνδιάλεξιν διάφορον στροφὴν.

„ὦ, διὰ σᾶς, ἐξάδελφε, θὰ εἶνε τὸ ταξίδι ἀληθινὴ ποίησις, τοῦτο εἶνε βέβαιον· ἀλλὰ διὰ τὴν πτωχὴν θεῖαν, ἣτις ἀγαπᾷ τὸν ἐξοχικὸν βίον καὶ ἔχει ἀνάγκην ἡσυχίας καὶ εἶνε τίσον εἰς σᾶς ἀφωσιωμένη . . .“

Ὁ Ἀδριανὸς ἠρυθρίασεν· ἠσθάνετο ἑαυτὸν κατηγοροῦμενον.

„Ἡ μήτηρ πρὸ πάντων ἐπεθύμει τὸ ταξίδιον τοῦτο“, ἀπήντησε ξηρῶς καὶ ὀλίγον ἀποτίμως. Αὐτὴ ἡ ἰδία προσεφέρθη καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ ταξιδεύσῃ μαζὶ μου. Ἐγὼ εἰμποροῦσα νὰ ἀναχωρήσω καὶ μόνος, διότι δὲν εἶμαι πλέον παιδί. Ἀλλὰ ἡ μήτηρ εἶνε καὶ αὐτὴ περιεργος, καὶ τὸ ταξίδι θὰ εἶναι δι' αὐτὴν διασκέδασις, ὅχι θυσία, εἶμαι βέ-

βαιος. Δὲν ἀπαιτῶ οὐδεμίαν θυσίαν καὶ δὲν τὴν δέχομαι ἀπὸ κανένα.“

Ἐν τῇ τεταραγμένῃ φωνῇ τοῦ Ἀδριανοῦ διαβλέπουσα μομφὴν ἡ Ἑλένη οὐδεμίαν ἔδωκεν ἀπάντησιν.

„Πότε ἀναχωρεῖτε;“ ἠρώτησεν ἀπλῶς.

„Ὅσον οὐπω“ ἀπεκρίθη ὁ Ἀδριανὸς πραῦνόμενος. „Ἠλθομεν νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσωμεν, καὶ σᾶς παρακλῶ, ἀγαπητὴ μου ἐξαδέλφη, νὰ ἐνθυμῇσθε τὸν πτωχὸν ἐξόριστον.“

„Αἱ!“ ἐφώνησεν ἡ Ἑλένη μετὰ τινος μειδιάματος, προδίδοντος ἐνδόμυχον ἄλγος, καὶ ἀνθυποκλινομένη τῷ Ἀδριανῷ. „Εἴσθε πολὺ εὐγενὴς καὶ φιλόφρων! Ἀλλ' ὁ ἐξόριστος δὲν εἶνε πτωχός, καὶ ἡ ἐκουσία ἐξορία οὐδένα οἶκτον κινεῖ. Ἀπ' ἐναντίας ἡμεῖς πρέπει νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν, μεταξὺ τῶν μεγαλοπρεπῶν εἰκόνων τῆς Ἰταλικῆς καὶ Ἀνατολικῆς φύσεως νὰ μᾶς ἐνθυμῇσθε — ἔστω καὶ διὰ τὴν ἀντίθεσιν!“

Ὁ Ἀδριανὸς ἠτοιμάζετο, χωρὶς νὰ ἠξεύρῃ καὶ αὐτὸς διατί, νὰ ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα τῆς Ἑλένης, ἣν ἐκράτει, ἀλλ' ἡ ἐρυθριῶσα κόρη ἀπέσυρεν αὐτὴν μετὰ σπουδῆς.

(ἔπεται συνέχεια.)

ΓΙΓΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΝΑΝΝΟΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.

Ἐνταῦθα οὐδόλως προτιθέμεθα νὰ πραγματευθῶμεν τὸ σπουδαιότατον καὶ δυσχερέστατον συγχρόνως ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν ἡμετέρων κατοικιδίων ζώων, δηλαδὴ νὰ ἐξετάσωμεν, ἐκ ποίων ἀγρίων ζώων τὰ κατοικίδια ἐλκουσι τὴν καταγωγὴν των, τοῦ ὁποίου ζητήματος ἡ λύσις μόνον κατ' ἐλάχιστον μέρος ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ δοθῇ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, οὔτε σκοποῦμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις, πόθεν καὶ πῶς προέρχονται αἱ διαφοροὶ καὶ ποικιλώταται φυλαὶ τῶν ἡμετέρων κατοικιδίων ζώων, εἰ καὶ τοῦ δευτέρου τούτου ζητήματος ἡ λύσις, υποβοηθουμένη διὰ πειραμάτων ἐν τῇ ἐκτροφῇ καὶ ἀγωγῇ τῶν ζώων, καθίσταται πολλῶ ἐυκολωτέρα τῆς τοῦ πρώτου. Ἐνταῦθα περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὸ νὰ ἐξηγήσωμεν διὰ βραχέων τὸ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ εἰκόνι παριστάμενον φαινόμενον τῆς παραδόξου κατὰ τὸ μέγεθος τῶν ζώων διαφορᾶς. Ἡ ἐξηγήσεις τοῦ φαινομένου τούτου εἶνε ἐυκολωτάτη καθότι, ὡς ἐξ ἀσφαλοῦς καὶ βεβαίας πείρας γινώσκουμεν, ὁ τρόπος τῆς ἀνατροφῆς καὶ θεραπείας τῶν ζώων ἀφ' ἐνός, καὶ ὁ τόπος καὶ τὸ κλίμα ἀφ' ἑτέρου, ἐξασκοῦσι τὴν μεγίστην καὶ οὐσιωδεστάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως τῶν ζώων.

Οὕτω π. χ. οἱ δύο ἐπὶ τῆς ἡμετέρας εἰκόνος παριστάμενοι ὄνοι δεικνύουσι παραδοξοτάτην διαφορὰν μεγέθους· ὅταν ὁμῶς μάθωμεν ὅτι ὁ μεγαλύτερος εἶνε ἐκ τῆς Ἰσπανίας, ὁ δὲ μικρότερος ἐκ τῆς νήσου Ceylon, ἡ διαφορὰ αὕτη τοῦ μεγέθους φαίνεται ἡμῖν εὐεξήγητος. Ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀγρίων ὄνων εἶναι κάτοικοι τῶν στεππῶν, τῶν ξηρῶν ὀροπεδίων τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς. Κλίμα λοιπὸν καυματηρὸν καὶ ὑγρὸν, οἷον τὸ τῆς νήσου Ceylon, δὲν εἶναι τὸ ὑπὸ τῆς φύσεως ὁρισθὲν εἰς τὰ ζῶα ταῦτα, καὶ ὅπως ὁ Εὐρωπαῖος τῶν βορείων χωρῶν δὲν εὐδοκιμεῖ ἐν τῇ σωματικῇ αὐτοῦ ἀναπτύξει ἐν ταῖς θερμαῖς Ἰνδίας, οὕτω καὶ ὁ ὄνος, ἡναγκασμένος νὰ ζῇ εἰς κλίμα διάφορον ἐκείνου, εἰς ὃ ἡ φύσις ἔταξεν αὐτόν, διακωλύεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐν τῇ αὐξήσει

καὶ ἀναπτύξει του. Τοῦναντίον δὲ αἱ χώραι τῆς Ἀνατολῆς ὁμοιάζουσι κατὰ τὸ κλίμα των, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ξηρόν, μᾶλλον πρὸς τὴν ἀρχικὴν τοῦ ὄνου πατρίδα· ἐκ τούτου δὲ δύναιτο ὡσαύτως νὰ ἐξηγηθῇ τὸ πολλάκις σημαντικὸν ὕψος πολλῶν ὄνων τῆς Αἰγύπτου, τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν λοιπῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, προσέτι δὲ καὶ τῆς Ἰσπανίας, εἰς ἣν ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Μαύρων εἰσῆλθῃ καὶ ὁ ὄνος μετὰ τῶν λοιπῶν κατοικιδίων ζώων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς ὁποίας τὸ κλίμα εἶναι, ὡς γνωστόν, προσφορώτατον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φοίνικος καὶ ἄλλων ἀνατολικῶν φυτῶν. Ἐὰν εἰς τὰς ἐπιδράσεις ταύτας τοῦ κλίματος προσθέσωμεν καὶ τὰ τῆς ἐκτροφῆς καὶ θεραπείας τῶν ὄνων, εὐρίσκομεν εὐεξήγητον τὴν τοῦ μεγέθους αὐτῶν διαφορὰν.

Ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ εἰκόνι παριστάμενος μικρὸς ὄνος ἔχει φυσικὸν ὕψος 0,81 τοῦ μέτρου, ὁ δὲ μέγας 1,51 μέτρα.

Ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὁμοίων λόγων ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἐκτακτος ποικιλία ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέγεθος τῶν ἵππων, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ἐπιδρᾷ ἔτι περισσότερον ἡ σκόπιμος βούλησις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὸ ὕψος καὶ τὴν ἱκανότητα τῶν χρησιμωτάτων τούτων ζώων. Εἶναι γνωστόν ὅτι ὅλα τὰ κατοικίδια ζῶα ἐξαγριούμενα προσεγγίζουσι, κατὰ τὰς ἐπερχομένας αὐτῶν γενεάς, εἰς τὸν ἀρχικὸν τύπον τῆς καταγωγῆς των, ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀρχικὸς τύπος τοῦ ἵππου ἦτο πολὺ μικρότερος τοῦ παρόντος, ἔπεται ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα διὰ μόνης τῆς σκοπίμου ἀγωγῆς καὶ θεραπείας ἀφίκοντο εἰς τὸ παρὸν αὐτῶν μέγεθος. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο τῆς σκοπίμου ἵπποτροφίας παρατηρεῖται ἰδίᾳ εἰς τὰς ἀγγλικὰς καὶ φλανδρικὰς τῶν ἵππων φυλάς, ὡς π. χ. εἰς τοὺς ἀγγλικοὺς ἵππους Carthorse, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἀφικνοῦνται πολλάκις εἰς ὕψος 1,90 μέχρι 1,94 μέτρων. Ὁ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας εἰκόνος παριστάμενος μέγας ἵππος κατάγεται ἐξ Ἰρλανδίας ἐκ τῆς φυλῆς τῶν καλουμένων ἵππων Suffolk, οἵτινες ἀφικνοῦνται εἰς ὕψος 1,75 τοῦ μέτρου κατὰ μέσον ὄρον, καὶ ἔχει ὕψος 1,82 μέτρων.